GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata na zwyczaynym papierze złp. 12, na francuzkim złp. 15.

N^ER 75.

Pojedynczy numer na zwyczaynym papierze gr. 10.

PONIEDZIAŁEK DNIA 27 WRZEŚNIA 1830 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na O° Reaumira.

Dzień	godzina	Barometr na O° R.	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf:	UWAGI.
	7	27 5, 549	+ 7. 4	100	połud: za. słaby	Pochmurno	deszcz.
26.	12	„ 6. 550	+ 8 7	100	połuoc: mocny	„ „	
	3	„ 6. 609	+ 8. 8	100	„ średni	„ „	„
	9	„ 7, 910	+ 8. 9	100	„ słaby	„ „	

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Paryż 13 *września.*— Półkownik margr. Martillat przybył tu z zabranemi w Algierze chorągwiami i sztandarami. — *Aviso de la Mediteranée* donosi pod d. 26 sierpnia z Algieru: "Z wewnątrz kraju nadchodzą pomyślnieysze dla nas wiadomości. Bey Titerv zabitym został podczas wybuchłego rokoszu. Kabailowie korzystając z tey okoliczności wstąpili jego stronników, i zostających w jego służbie turków. Potém wrócili wszyscy do gór swoich. Dla pojedyńczych żołnierzy, którzy kray przebiegaią; jest ter z większe bezpieczeństwo, a stosunki z Arabami stały się cokolwiek zaufańszemi. Nie szczęśliwi mieszkańcy Bony, walczą jeszcze przeciw Kabailom. Czynione tu są przygotowania do dostawienia im żywności i potrzeb woiennych. Jeżeli chcemy ten kray dla siebie utrzymać, musiemy korzystać z zimy, dla zapewnienia sobie jego zdobyczy. Arabowie cofną się na owczas do pustyń dla obsiewu pól swoich, do czego potrzebują koniecznie spokoyności. Związek od strony morza w każdey porze roku może bydź zapewniony. Bona iest ieszcze dogodnieyszą do zarzucania kotwic, niżeli port tuteyszy; i oba porty wystawują dla naszych okrętów podczas ich tu pobytu dostateczne bezpieczeństwo. „

Dziennik *National* donosi: "Ostatni pocztowy statek z Brazylii, przywiózł zatwierdzenie cesarza Don Pedro przedsięwziętych przez rejencyą na Terceirze środków, do przywrócenia konstytucyi i odzyskania tronu portugalskiego dla Dony Maryi.— Sądzą, iż rejencya zacznie teraz czynnie działać dla dopięcia tego zamiaru. To tylko pewną jest rzeczą, iż gabinet engielski powołał do siebie hr. Palmelle, w celu układania się względem spraw portugalskich.

Tenże dziennik, odroczenie izby deputowanych za nieodzowne poczytuie i radzi ministrom, aby to jak nayprędzey uskutecznili.

Zrobiono tu zakład o 20,000 fr. że xżę Talleyrand i były redaktor dziennika *National* P. Thiers, w przeciągu 6 tygodni wniydą do ministerstwa.

Dziennik Sporów wyraża: "Z boleścią postrzegamy, iż codzień nowe pisma przeciw Karolowi X. i iego rodzinie tu wychodzą. Zdaje się, jak gdyby bezimienni autorowie brudnych tych paskwilów, chcieli odnowić bezwstydne szkalowania r. 1793.

Arcybiskup paryzki od 3ch dni jest już nieobecny i nikt nie wie, gdzie się znayduje.

Dziesiąty legion tuteyszey gwardyi narodowey, daje d. 16 b. m. ucztę dla jenerała Lafayette.

Na rapport P. Bernard, że prezes i sekretarz *Związku przyjacioł ludu*, pociągnieni są do sądu, miał odpowiedzieć król: "Spodziewam się, że sprawiedliwość ile tylko można, postąpi sobie po oycowsku. Pod mojém panowaniem niechciałbym, aby przy naysurowszem dochodzeniu sprawiedliwości, starano się kogo potępić.„

Król polecił jednemu z znakomitych uczonych, aby mu dokładnie opisał wszystkie literackie i naukowe związki w Europie, wraz z wykazem ich dochodów, aby mógł wesprzeć te, które istotnie wsparcia potrzebują.

Zapewniają, iż rząd posłał przez telegraf następujący rozkaz do Bajony: iżby rozpędzono zbierających się na granicy wszystkich wychodniów hiszpańskich, ponieważ przez to zgoda między Francyą i Hiszpaniją mogłaby bydź nadwerężoną.

Pogłoski o wybuchłey w różnych mieyscach Portugalii rewolucyi, utrzymują się; wymieniają szczególniey Eworę, gdzie konstytucyoniści w znaczney liczbie powstali.

Londyn 10 *września*. — Mianowanie xcia Talleyranda ambassadorem francuzkim w W Brytanii, musiało przyjemne uczynić wrażenie na tych wszystkich, którzy pragną utrzymania ciągle dobrego porozumienia między obiema narodami, a to na podstawie wzajemnego interessu. Oprócz tego mianowanie to, uważać można jako bardzo pochlebne Anglii i jako okazujące moc ustanowionego we Francyi rządu. Każdemu wiadomo, że bonapartyści aż do ostatniey chwili politycznego swego istnienia oświadczali, iż sprawa ich byłaby zwyciężyła, gdyby tylko przyłączył się był do niey Talleyrand. Nakoniec mianowanie znanego z przewyższającey biegłości w dyplomatyce lądowey weterana, potrafi zamknąć usta w Anglii tym, którzy niesprzyjają teraźnieyszey niepodległości Francuzów.

Z Lulworth donoszą, że Karol X. d. 1 b. m. zaczął się bawić polowaniem w okolicy tamteyszey. Odwiedzili go lordowie Arundel i Nugent, jenerałowie porucznicy bracia Grant, i półkownik Mansell.

Posąg Jerzego III miał postawionym bydź onegdy w giełdzie tuteyszey; lecz przez zerwanie się liny upadł z wysokości 10 stóp i znacznie uszkodzony został. Szczęście że przy tym przypadku nikt z ludzi nie był zraniony.

Zaburzenia w południowey Francyi są daleko znacznieysze, niżeli je pisma francuzkie wystawują. Handel i rzemiosła doznały otrętwienia na chwilę, i pracowita klassa ludzi, która tylko z zarobku żyje, naywięcey na tém cierpi. — My tu w Anglii czujemy także, jak trudno przy zaprowadzeniu machin, obmyślić robotnikom zatrudnienie i pożywienie. Z drugiey strony błąd izby deputowanych, która postanowiła, iż żaden officer nie może bydź oddalony ze służby jak tylko za wyrokiem sądowym, głęboko czuć się daje. Większa część officerow składa się teraz z kadetow dawnych szlacheckich rodzin, wychowanych przez jezuitow; — przynaymniey

tak utrzmują żołnierze; i dla tego nie chcą zostawać pod ich rozkazami, a tamci obstają przy swych prawach. Taka była przyczyna zaszłego w Metz zaburzenia woyskowego, które na tem się skończyło, iż żołnierze zbuntowali się przeciwko swym officerom. Drugą przyczyną rozruchu są wieści: iż pomiędzy duchownemi znaydują się jezuici; śledzą ich przeto wszędzie.

Gazeta Times przywodzi uchwałę króla, hiszpańskiego do rady kastylibskiey wydaną, która dotąd niebyła ogłoszoną i zawiera: że abssolutyzm jest i będzie kardynalném prawem krajowem; że ktoby się odważył mówić o jakich odmianach politycznych wewnątrz państwa, uważany będzie i karany jako nieprzyjaciel oyczyzny.

Wczoraysza pogłoska, iż rząd odebrał od lorda Heitesbury z Petersburga bardzo pomyślne wiadomości, miała nader korzystny wpływ na papiery, które za przybyciem z Hamburga parowego statku, znowu cokolwiek spadły.

Nadeszła pod dniem 21 z. m. depesza od naszego konsula z Lizbony, przyniosła wiadomość, że fregata Galatea przybyła tam dnia 16 wieczór, a dnia 17 Don Miguel zezwolił już na wszystkie żądania P. Mackenzie, dotyczące się wynagrodzenia za zabrane niesłusznie pod Terceirą okręty angielskie. Okręty zaraz oddane zostały, ale Galatea oczekiwała na wynagrodzenie za szkody kupców i szyprów.

W Oxford zaszły przed dwiema dniami burzliwe sceny: około 60 wieśniaków zostało uwięzionych i na wozach do miasta po ukaranie odesłanych; gdzie atoli od zgromadzonego na jarmark ludu z rąk woyska wyrwani i uprowadzeni zostali.

Na wielki obiad, który miasto Manszester daje dla xięcia Wellingtona; i na który on w niedzielę tam się uda, rozesłano już 800 zapraszających biletów. — Onegdy na giełdzie obiegała jeszcze wieść, o jego eddaleniu się z gabinetu.

Na parowym statku Rotterdam przybyli tu jako nadzwyczayni posłowie przy naszym dworze: z strony Rossyi xiążę Trubecki, a z strony Pruss xiążę Carolath.

Mamy tu wprost z Alexandryi listy pod dniem 17 lipca, z których okazuje się, że rozgłoszona w stałego lądu gazetach śmierć vicekróla egipskiego jest zmyśloną. Nie on albowiem, lecz córka jego, będąca za gubernatorem Alexandryi Muharem bejem, umarła.

— *Dnia* 14. — N. Król przyjąć raczył patronat wolnych mularzów.

Słychać, iż koronacya odbędzie się w środku Maja r. przyszłego.

Gazeta *Morning-Chronicle* twierdzi, że jenerał Baudrand bardzo oziemble był przyjęty od xięcia Wellingtona i innych ministrów. Podług teyże gazety rozchodzą się teraz niektóre szczegóły o Jerzym IV, które domyślać się każą, iż gdyby dotąd żył, woyna byłaby nieodzownie z Francyą nastąpiła.— Gazeta ministeryalna Kuryer zaprzecza obu tym wnioskom.

Wiadomość z Brunświka miała dziś niepomyślny wpływ na papiery publiczne.

Na obiad, który burmistrz i konstąblowie Manszestru dali wczoray dla xięcia Wellingtona, zabito między innemi 6 żółwiów ważących do tysiąca funtów. Szlachta z okolic dostarczyła zwierzyny. — Xiążę znaydować się jutro będzie przy otworzeniu drogi o żelaznych kolejach; pojedzie nią z dyrektorem z Liverpoola do Manszestru, tam zje zimną wieczerzę, a przecież wieczor stanie na obiad w Liwerpoolu. — Dotychczasowe zakładanie dróg o żelaznych kolejach wszędzie się dobrze udało, po których na godzinę 15 do 16 mil angielskich niechać można.

Z Lizbony donoszą, że Don Miguel wiele pieniędzy za granicę wysełа.

Kopenhaga 14 *września*. — Wczoray zaszło tu także zaburzenie, które niezdaje się z innego pochodzić źródła, jak tylko z tey powszechnie rozszerzoney zarazy pomiędzy niższą klassą ludu. Chłopcy rzemieślnicze jedynie przez naśladowanie tego, co się po innych mieyscach działo, powybijali w niektórych żydowskich domach okna. Policya rozpędziła w krótce tych małych burzycielów i czterech uwięziła.

Chemnitz 12 *września*. — Zaszłe niedawno w Lipsku i Dreznie rozruchy, zapaliły także i u nas niższą klassę ludu, i niestety! w nocy z dnia 11 na 12 podobnież okropne zrządziły sceny. Dnia 10 jeszcze wieczor, po nadeyściu wiadomości o zaszłych w Dreznie dnia 9 zdrożnościach, zbierali się po ulicach ludzie, opowiadali sobie nawzajem te zdarzenia, z wynurzeniem obawy, aby podobnez wypadki i tu nienastąpiły. — Nieupatrując żadney do tego przyczyny, mieliśmy

tę obawę za próżną. Atoli dnia 11 o godzinie 7 wieczorem, zaczęło się zbierać mnóstwo ludzi, i z wolna na wszystkich rogach ulic pogromadziły się znaczne tłumy. Gdy miasto nasze od kilku lat nieposiada żadney woyskowey osady, i oprócz tego nieutrzymuje liczney policyi w swych murach; przeto powyższe tłumy wolne miały pole do złego.— O koło godziny 8, cała ta tłuszcza w jednę massę zebrana, z wielką wrzawą pociągnęła przeciw stojącemu w rynku kupieckiemu domowi, i powybijawszy okna i wyłamawszy drzwi, wdarła się gwałtem wewnątrz; powyrzucała oknami wszystkie sprzęty, a co w oknach zmieścić się już niemogło pogruchotała; znayduiące się w sklepie i składzie znaczne zapasy materyałów, jako to: kawy, cukru, &. zniszczyła lub za dom wyrzuciła; nieprzestając na tem, udała się jeszcze do piwnic, porozbijała beczki z oliwą i winem, tak, iż sprawcy tego rozboju w strumieniach wina i oliwy pokolana brodzili, opiwszy się pierwey winem do zbytku. Odtąd gmin oddał się gwałtom i rozpuście bez granic; z nową wściekłością rzucił się na inny sklep galanteryiny w tymże domu do innego kupca należący: zniszczył wszystko aż do naymnieyszego kawałka, a właściciela domu w oburzającym sposobie znieważył. Innym członkom złupionych rodzin, na usilne tylko prośby, udać się do innego domu pozwolił. Zaledwie kilkunastu dobrze myślących obywateli, zdołało wstrzymać dalszy popęd. Gdy tu już nic niezostało do zniszczenia, rozjadły tłum udał się na przedmieście przeciw mieszkaniu jednego z członków rady miasta, a popełniwszy tam nowe gwałty; przymusił urzędnika tegoż przedmieścia do uwolnienia uwięzionych włościan poblizkiey wsi, za podniecanie innych do buntu. Dopiero ze świtem dnia rozeszli się buntownicy. Dla pobieżenia na przyszłość podobnym gwałtom, sprowadzono 60 jazdy z Marienberga i 100 piechoty z Zwickau, które to oddziały woyska dziś tu weszły; wezwani przytem zostali dobrze myślący obywatele i mieszkańcy, aby się wspólnie przyłożyli do utrzymania porządku. Jakoż podzielili się na zbroyne roty, które częścią wszystkie bramy i ulice osadziły, częścią zaś po mieście dniem i nocą patrowały.

Haga 14 *września*. — Wczoray J. K. Mość otworzył osobiście seym stanów jeneralnych, mając obok siebie królewiczów; następującą mową:

" Szlachetni Panowie! Nadzwyczayne zwołanie was, przyspieszyły smutne okoliczności krajowe. W chwili ustalonego pokoju i przyjaźni z wszystkiemi narodami stałego lądu, widziały także Niderlandy szczęśliwie ukończoną woynę w zamorskich naszych posiadłościach.— Kray cały kwitnał widocznie porządkiem handlem i przemysłem. Co do mnie, zaymowałem się ciągle ulżeniem ciężarów ludu, i jak naydogodnieyszem urządzeniem podatkowania krajowego; gdy nagle w Bruxelli, a za przykładem tey stolicy w innych miastach państw naszego wybuchnął rokosz, któremu towarzyszyła pożoga i łupieztwo; których więcey obszerny opis, równie dla mego serca, jak dla czucia narodowego i ludzkości stałby się się zbyt zasmucającym. W oczekiwaniu waszey pomocy, szlachetni Panowie; których zwołanie było naypierwszą moją myślą; przedsięwzięte niebawnie zostały wszelkie środki, jakie tylko odemnie zależeć mogły, aby zapobiedz szerzeniu się dalszemu złego; dobrze myślących przeciw złemyślącym zasłonić, i woynę domową od Niderlandów odwrócić. — Mniey teraz idzie oto, ażebyście, dochodzić mieli źródła doświadczonych zaburzeń, jak raczey, ażebyście spokoyność nietylko prawnie przywrócili, ale oraz na zawsze ustalili.— Wielu jest dziś tego mniemania, że wszystko to przez *rewizyą kardynalnego prawa*, a nawet przez *rozłączenie tego, co jest traktatami i konstytucyą złączone*, osiągnąć można. Punkt ten, przewidziany jest nawet w konstytucyi, którąśmy zaprzysięgli, a powinnością jest naszą nieodstępować od jey zasad. — Roztrząsnienie więc tego, tyle ważnego pytania, będzie naycelnieyszym przedmiotem waszych obrad. Żądam od was otwartego w tey mierze zdania; pragnąc jedynie szczęścia Niderlandów, które Opatrzność mey pieczy powierzyła; chętnie przychylę się do wszystkich środków, któreby ile można, wszystkie pogodziły życzenia.

DONIESIENIA.

W skutek polecenia Trybunału I instancyi wolnego miasta Krakowa i jego okręgu, z dnia 22go września r. b. do l. 3505, rozpocznie się w dniu 30 września 1830 r. o godzinie 9 ranney w kamienicy przy ulicy kanoney pod l. 166 licytacya ruchomości, po ś. p. xiędzu Sebastyanie Zarzeckim kanoniku katedralnym krakowskim pozostałych, jako to: garderoby, mebli, obrazów zwierciadeł, zegarów, sreber, xiążek i powozów. W Krakowie d. 23 września 1830 r. . Matakiewicz N. P.